

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ: ВИЯВЛЕННЯ РИЗИКІВ ТА ЗАГРОЗ

*Карпінка М.І., здобувач вищої освіти
ступеня доктора філософії
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів*

Міграційні процеси мають негативний вплив на розвиток підприємництва, коли на ринках праці в регіонах, де відбувається активна міграція, виникає дефіцит робочої сили. Водночас, суб'єкти господарювання та держава в цілому отримують додатковий міграційний капітал при реалізації інфраструктурних проєктів.

Розуміння впливу міграційних ризиків та загроз на розвиток підприємств в Україні необхідне для підтримки моделей і методів управлінського впливу, заснованих на принципі превентивності. Тут дуже важливою є політика запобігання людським втратам, що особливо актуально в суспільстві з високою та некерованою міграцією [1, с. 36–39; 2, с. 507–514]. Ризики та загрози є взаємодоповнюючими та можуть формувати загальну площину, яка описує стан середовища міграційної політики.

Загалом ризиків і загроз міграційних процесів розглядають такі як негативні наслідки для країн-донорів і реципієнтів людських ресурсів, деструктивний фактор змін у соціально-економічній системі та демографічній ситуації; соціально-економічні, фінансові, демографічні, соціальні, культурні та ін. втрата країни; можливість того, що несприятливі соціально-економічні, медико-демографічні, політико-правові та релігійно-культурні умови сприятимуть виселенню населення за кордон.

Доцільно згрупувати ризики та загрози, які визначають процес переселення. Тому існує потреба у впровадженні ефективної та послідовної міграційної політики, що гру-

нтується на превентивних заходах [3]. Враховуючи умови глобалізації національної економіки доречно відмітити наступні ризики та загрози міграційних процесів для розвитку підприємництва: середовище задоволення потреб та інтересів – соціально-економічне, інституційно-правове, зовнішньоекономічне, інвестиційне, природно-кліматичне, безпекове; середовище можливостей задоволення потреб, інтересів і ін. – ринкове, конкурентне, інформаційно-аналітичне, соціального діалогу.

Попри це, ризики та загрози міграційного процесу слід диференціювати в контексті національного та регіонального рівня як фінансові, соціально-економічні та демографічні втрати, можливе послаблення національної економічної безпеки та порушення дисбалансів на ринку праці, а також в контексті рівня окремого мігранта (рівень домогосподарства) як ризики для здоров'я, втрати соціального капіталу, зниження рівня людського розвитку та виникнення криміногенних ситуацій. Окремо слід виокремити ризик потрапляння у невизначену ситуацію, що сприяє виникненню непередбачуваних умов та складнощів для соціально-економічного розвитку [4, с. 70–88; 5]. Загалом таким ризикам та загрозам притаманні наступні ознаки: (1) економічна ефективність (міграційні ризики та загрози пов'язані з прибутковістю і втратами в економічних системах країн-донорів і країн-реципієнтів); (2) резервності (ступінь міграційного ризику може змінюватися в певному діапазоні, що призводить до негативних і позитивних наслідків); (3) невизначеність у ступені ризику залежить від часових параметрів, економічних та психологічних факторів.

Відомо, що міграційні процеси впливають на розвиток підприємництва двома шляхами: через людські ресурси та міграційні потоки. Відтік людських ресурсів створює ризики для демографічної ситуації та ринку праці, які в довгостроковій перспективі мають причинно-наслідковий

зв'язок з ВВП, національним доходом та рівнем інноваційної і технологічної конкурентоспроможності підприємств та країни. Водночас основними ризиками інтенсивної міграції є неконтрольоване зростання економічного добробуту домогосподарств за відсутності належної підтримки виробництва та високі темпи інфляції, коли економіка країни значною мірою залежить від коштів мігрантів.

У підсумку, в контексті подальшої євроінтеграції України та з урахуванням шляхів відтоку людських ресурсів, де інтенсифікація відтоку призводить до системних ризиків (посилення неконтрольованих міграційних процесів, зростання нелегальної міграції, відтік кадрового потенціалу) можна виокремити різні напрямки впливу ризиків та загроз міграційних процесів на розвиток вітчизняних підприємств – економічний, соціальний, інтелектуально-кадровий та ін.

Перелік посилань:

1. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Левицька О. О., Мульська О. П. Ідентифікація факторів міграційної активності населення Карпатського регіону України. *Вісник Хмельницького національного університету. Сер. Економічні науки*. 2019. Вип. 4 (272). С. 36–39.

2. Levytska O., Mulska O., Ivaniuk U., Kynytska-Iliash M., Vasylytsiv T., Lupak R. Modelling the Conditions Affecting Population Migration Activity in the Eastern European Region: The Case of Ukraine. *Tem Jou?al*. 2020. Vol. 9. №. 2. P. 507–514.

3. Мульська О. П., Лупак Р. Л., Мульський В. Я. Концепція регулювання бізнес-міграції: проєкція збереження потенціалу та забезпечення розвитку бізнесу в Україні. *Ефективна економіка*. 2024. № 4. URL : <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/3513/3548>

4. Lupak R., Mzyuk B., Zaychenko V., Kynytska-Iliash M., Vasylytsiv T. Migration processes and socio-economic development: inter?ctions and regulatory policy. *Agricultural and Resource Economics*. 2022. № 8(1). P. 70–88.

5. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Левицька О. О. Сучасні детермінанти актуалізації міграції молоді України та її регулювання: превоєний контекст. *Академічні візії*. 2023. № 24. URL : <https://academyvision.org/index.php/av/article/view/663/604>